

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande – Framtidens specialistsjuksköterska - Ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77)

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Utbildningsdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Regeringen har tillsatt en utredning med syfte att se över specialistsjuksköterskeutbildningen. Syftet med översynen är att den framtida utbildningen ska möta hälso- och sjukvårdens förändrade behov och att ge studenterna den kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som specialistsjuksköterska. I uppdraget ingår också att analysera vårdens tillgång på och behovet av specialistsjuksköterskor samt föreslå åtgärder för att öka specialistsjuksköterskeyrkets attraktivitet. Utredningen ska vidare bedöma behovet av en ändrad examensbeskrivning för barnmorskeexamen och behoven av en specialiströntgensjuksköterskeexamen.

Region Kronoberg anser att utredningen innehåller välgrundade formuleringar, men att det är svårt att under remisstiden hinna fånga upp en enhetlig bild från verksamheterna i Region Kronoberg med tanke på frågans komplexitet.

Region Kronoberg har bland annat valt att kommentera följande delar i utredningen:

- God och nära vård och distriktssköterskans roll i förhållande till den nya examen, avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen.
- Det är positivt med fler kompetensutvecklingsmöjligheter och öppna inriktningar. Det ställer dock krav på arbetsgivaren och utredningen bör förhålla sig till att möjligheterna för detta ser olika ut beroende på sjukhusens storlek och inriktning.

Synpunkter

Nedan följer ett antal områden i utredningen som Region Kronoberg har valt att kommentera närmare.

Region Kronoberg anser att det är rätt, likt utredningens bedömning att titta över vilka specifika arbetsuppgifter en specialistsjuksköterska kan ha på varje enhet/klinik. Region Kronoberg bedömer dock att detta är något som kan genomföras inom egna landsting och regioner, men att det blir svårare att göra

dem helt lika nationellt. Faktorer som försvårar är att endast ett fåtal arbetsuppgifter inom vården kräver en viss utbildning. Utbildningarna har idag både en yrkesexamen och magisterexamen. I remissen går det inte att utläsa om magisterexamen ska ingå i specialistsjuksköterskeutbildningen. Region Kronoberg anser att specialistsjuksköterskeutbildningen är en yrkesutbildning varför magisterutbildning inte ska ingå i denna.

Region Kronoberg vill kommentera utredningens förslag kring distriktssjuksköterskans roll i framtidens nära vård och avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen.

I utredningen *God och nära vård – En primärvårdsreform* (SOU 2018:39) står det tydligt att distriktssjuksköterskan får en allt viktigare roll i framtidens primärvård. Region Kronoberg bedömer att om distriktssjuksköterskeutbildningen ska vara 1-årig som övriga specialistutbildningar ger inte det den breda generella kompetens som behövs för detta yrke.

I utredningens förslag (modell C) är inriktningen mot distriktssjuksköterska inte angiven för att distriktssjuksköterskeutbildningen bör i modell C enligt utredningens mening, fortsättningsvis kunna utformas som ett specialiseringsområde mot exempelvis nära vård eller primärvård. Det blir då enligt Region Kronobergs mening inte självklart att högskolor/universitet kommer att kunna erbjuda en specialistutbildning som riktas mot primärvård. Av antal utbildningsplatser idag är mellan 1/3 och 1/4 distriktssjuksköterskeplatser.

Region Kronoberg anser utifrån 'God och Nära Vård', att distriktssjuksköterskeutbildningen bör ha en särställning även i det framtida utbildningssystemet. Arbets sättet och ansvaret för distriktssjuksköterskor är redan idag utökat, med egna bedömningsmottagningar etc. och som kräver god och bred kompetens.

Utredningen har också förslaget att en ny yrkesexamen på avancerad nivå, avancerad klinisk specialistsjuksköterskeexamen (AKS), ska införas.

Region Kronoberg bedömer att:

- Det är viktigt att förskrivningsrätten finns kvar i specialistsjuksköterskeutbildningen.
- Det är på positivt på sikt med införande av AKS men under en tid kommer frånvaro för fortbildning till den längre utbildningstiden medföra bemanningssvårigheter i verksamheten
- Det är bra om kortare poängutbildningar för till exempel inkontinens, astma/KOL och demens i framtiden ingår i det statliga utbudet, istället

för uppdragsutbildningar.

- Utredningen är inte tydlig med hur man ska hantera specialistkompetens gällande psykisk ohälsa i framtiden.

Avseende specialistsjuksköterskeprogrammets öppna inriktningar (*akutsjukvård, palliativ vård, hjärtsjukvård, skolsköterska, infektionssjukvård, företagsjuksköterska, diabetessjukvård och ögonsjukvård*) anser Region Kronoberg följande:

- Öppna inriktningar kräver mer samverkan med utbildningsanordnare och ett fördjupat arbete med att ta fram specifika utbildningsbehov utifrån verksamhetsuppdraget inom respektive verksamhetsområde. Öppna inriktningar ställer högre krav på nära samarbete mellan högskolor så att programmen finns tillgängliga och fördelas geografiskt.
- Det finns behov av ett utvecklat samarbete mellan högskolor/universitet
- Verksamheterna behöver titta på kompetensbehov som säkerställer vårdbehov och patientsäkerhet.
- Det ställer ökade krav på styr/ledningssystem.
- Det ställer krav på arbetsgivaren att fortsatt skapa kompetensutvecklingsplaner och karriärvägar.

Region uppfattar att utredningen har flera positiva förslag.

- Det är positivt med fler kompetensutvecklingsmöjligheter genom bland annat kortare poängkurser och fortbildning under yrkeslivet (avancerad nivå för specialistsjuksköterskor).
- Det är även positivt med större flexibilitet genom öppna inriktningar. Det bidrar till att kunna möta framtidens vård 2027, att skapa nya yrkesroller med möjlighet till större ansvar och autonomi och bidrar även till RAK, rätt använd kompetens.
- Avancerad klinisk specialistutbildning (AKS) 120hp ligger i linje med Region Kronobergs utvecklingsstrategi, *Närmare kronobergaren (2027)*. Det ligger även i linje med rätt använd kompetens.

Utredningen anser att ett självständigt arbete om 15 högskolepoäng bör så långt som möjligt kopplas till den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. Region Kronoberg anser att skulle säkerställa den kliniska förankringen i utbildningen och ytterst i det självständiga arbetet. Det kommer i högre utsträckning än idag möjliggöra ökad kvalitet både i VFU

och i det självständiga arbetet. Det är även positivt att koppla det självständiga arbetet till verksamhetens behov av utveckling.

- Det nationella rådet kan säkerställa kursutbud och utbildningsdimensionering i hela landet. Rådet kan också säkerställa mindre regioners utbildningsbehov och fördelning av utbildningsuppdrag mellan högskolor/universitet samt se till att samverka om kursutbudet (poängkurser) sker mellan utbildningssamordnarna i landet.

Region Kronoberg ser också vissa utmaningar med utredningens förslag.

- Krav på fortbildning i lagstiftning och föreskrifter. Mer reglering är inte vägen utan arbetsgivaren bör utveckla modeller för kompetensutveckling utifrån vårdens behov.
- Inom vissa specialtområden är uppdraget tydligare t ex operation, anesthesi och intensivvård vilket innebär att verksamheten är mer insatt i utbildnings- och kursplaner. Inom områden med få specialister krävs ett internt arbete avseende rollen och uppdraget som specialist i förhållande till allmänsjuksköterskans uppdrag.
- Synliggörandet av specialistsjuksköterskans kunskap och kompetens bör även ske genom att arbetsuppgifterna värdesätts korrekt inom ramen för systemet arbetsidentifikation (AID).
- Det ställer högre krav på arbetsgivarna att skapa styrsystem, kompetensutvecklingsplaner och karriärvägar som underlag till utbildningar. AKS (avancerad klinisk specialistutbildning) 120h kommer att kräva ett internt verksamhetsarbete i frågan kopplat till vårduppdraget, patientsäkerhet och personcentrerad vård.

Roland Gustbée
Hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande

Per-Henrik Nilsson
Hälso- och sjukvårdsdirektör